

Mire jó a szamizdat?

Az olvasó, aki a jelen kötet eddigi írásaiból áttekintést kapott a Magyarországon egy-két éve megindult új szamizdat-irodalom érdeklődési köréről és kifejezés módjáról, most feltehetően néhány kérdéssel küszködik, amelyeket — durva egyszerűsítéssel — így lehetne megfogalmazni: kik ezek az emberek? mit akarnak? mi a helyük a magyar életben? S egyáltalában minek a tünete ez a mozgolódás? Egy új politikai helyzeté? Vagy csupán egy megváltozott közérzeté? S kinek a közérzetéről van itt szó: a társadalomról, vagy csak egy szűkebb értelmiségi rétegről?

Eredetileg szerkesztőségünk arra készült, hogy a 0,1 % függelékeként rövid kísérőszövegben válaszol ezekre a kérdésekre, — vagy legalábbis annyit elmond, amennyit erről párizsi távlatában tudni vél. De ezt a munkát fölöslegessé tette, hogy időközben — nem minden viszontagság nélkül — Párizsba érkezett még egy figyelemreméltó szamizdat-írás, amelynek tárgya maga a szamizdat-mozgalom. Szerzője, Kenedi János, a « Profil » szerkesztőjeként vált ismertté. Írása egyrészt azt a kérdést veti fel, hogy mire jó a kéziratos irodalom, másrészt elmagyarázza, milyen egyéni indítékok vezették őt magát, hogy a hivatalos keretek helyett az ellenzékiiséget és a párhuzamos nyilvánosságot válassza.

Kenedi írása, amely néhány hónap óta forog a budapesti párhuzamos olvasóközönségben, élénk vitát váltott ki, tekintettel a szerző egyéni megközelítésére. Ebből a vitaanyagból választottuk ki s közöljük, Kenedi írásához csatlakozóan, a jelenleg féllábbal Brémában, féllábbal Budapesten élő Vajda Mihály hozzászólását. A Lukácsiskolához tartozó Vajda Mihály — talán fölösleges is bemutatni — a politikai filozófia egyik legkiválóbb magyarországi művelője. Hozzászólása egyrészt válasz Kenedinek, másrészt megrázó személyes vallomás. « Hier stehe ich und kann nicht anders... »

Vajda hozzászólása kiszélesíti a szamizdat-vitát, s volta-képpen azt a kérdést veti fel, hol is áll 1978-ban a magyar értelmiség, milyen lehetőségek állnak vagy nem állnak előtte.